

Yerel Seçimlerin ardından – Türkiye’de siyasi kültür

Tarhan Erdem

İçindekiler

1. Giriş	
2. Toplumumuzun yapısı	
3. Hayat Tarzı Kümeleri ve Partiler	
4. Seçim sonuçları	
5. Sonuçlar nasıl değerlendirildi?	
	<i>a. Partilerin değerlendirmesi</i>
	<i>b. Sivil Toplum Örgütleri</i>
	<i>c. Basın</i>
6. Gelişmeleri etkileyecek gerçekler	
	<i>a. Kümeler</i>
	<i>b. Kutuplaşma</i>
	<i>c. Lider oligarşisi</i>
	<i>d. Dinin siyasallaşması</i>
	<i>e. 2011 seçimleri</i>
7. Konular ve sorunlar	
8. Olasılıklar	
	<i>a. Demokraside uzlaşma</i>
	<i>b. Bulduğumuz kavşak</i>
	<i>c. Hangi yol</i>
	<i>d. AKP'nin seçimi</i>
9. Sonuç	

1. Giriş

Konrad Adenauer Stiftung, Türkiye Gazeteciler Cemiyeti ve Deutsch-Türkische Stiftung yöneticilerine beni de bu seminere davet ettikleri için teşekkür ederim. Siyasal hayatımızın her alanını bir biçimde etkileyen bir gelişme ve ülkemizin yakın geleceği üzerinde görüşlerimi Sizlere anlatmaya çalışma fırsatı bulduğum için mutluyum.

2. Toplumumuzun yapısı

Size önce, KONDA Araştırma Şirketinin, Hürriyet Gazetesi için, geçen yıl 6482 dernekle görüşerek gerçekleştirdiği “BİZ KİMİZ? Kültürel Ekonomik ve Sosyal Hayat Tarzları Araştırması” adını verdiğimiz araştırma verilerinden yararlanarak toplumun yapısı hakkında özetle bilgi vermek istiyorum.

Bulgular, toplumda dokuz farklı hayat tarzı kümesi ortaya koydu. Çok boyutlu bir bakış açısı ile, çok yönlü bir modelden yola çıkan araştırmada, bireylerin değerleri, fikirleri, korkuları, beklentileri, gündelik yaşam pratikleri, temel demografik bilgilerinin yanı sıra, daha geniş bir alanda çevresi, aidiyetleri, tüketim alışkanlıkları, hane özellikleri ile beraber değerlendirildi.

Amaç

Araştırmanın amacı, “bireyleri çok boyutlu bir biçimde değerlendirerek siyaseti ve toplumsal dinamikleri şekillendiren toplumsal kümeleri ve hayat tarzlarını incelemek ve ortaya koymak” olarak belirlenmişti.

Model

Araştırma modeli, günümüzde bireyi sadece yaş, eğitim veya doğum yeri gibi temel demografik verilerin değil, geniş bir çevre içindeki demografik durumunun ve sahip olduğu değerler üzerine kurulmuştur. Geniş anlamdaki demografik durumuna göç tarihçesi, hane yapısı, ait hissettiği etnik grup, dini inancı, sahip oldukları; bireysellik, demokrasi, kişisel özgürlük, laiklik, yenilikçilik ve küresellik açısından ne noktada durduğu olarak özetlenebilecek değerleri dahil edilmiştir.

Bütün bunların, bireyin algısı ve korkuları ile birlikte içi içe geçerek, bir karar mekanizması oluşturduğu; siyasi tercihleri, gündelik hayattaki alışkanlıkları, hayata dair fikirleri şekillendirdiği kabul edilmiştir. Model, bireyi anlayabilmek için karar sürecini şekillendiren tüm etmenleri ve sonuçlarını bir arada ölçüp değerlendirmeyi hedefler.

Örnekleme ve Soru Grupları

Araştırmanın saha çalışması, 2008 yılının Nisan ayında yapıldı. Anketörler, Türkiye genelinde 15 yaş üstü nüfusu temsil etmeye üzere 6482 kişi ile görüştü. Görüşmeler, 41 ilin 328 ilçesine bağlı 1116 mahalle veya köyde, yaş ve cinsiyet kotalarına uyulmak kaydı ile 18'er kişi ile hanelerde yüz yüze yapıldı. Tüm görüşmeler eşzamanlı olarak yapıldı ve bir hafta sonunda tamamlandı.

Değerler, fikirler, algılar, gündelik yaşam pratikleri ve ilgi alanları için Likert ölçeğine dayalı sorular, temel demografik özellikler, bireyin çevresi, aidiyetleri ve sahipliklerine dair sorularla tamamlandı, anket formunda toplamda 165 soru yer aldı

- **Değerler:** Bireysellik- çoğulculuk, muhafazakârlık – yenilikçilik, otoriterlik-demokratlık, laiklik-antilaiklik, yerellik-küresellik
- **Algılar, beklentiler, korkular:** İyimserlik, bireysel korkular, ülke ile ilgili korkular
- **Gündelik yaşam alışkanlıkları:** Medya, eğlence, alışveriş, ibadet, sosyal yaşam, hane içi roller, tasarruf alışkanlıkları, tatil, ilgi alanları.¹

3. Hayat Tarzı Kümeleri ve Partiler

Araştırmamızın ana bulgusu, toplumda birbirlerinden farklı hayat tarzlarına, değerlere, fikirlere, maddi koşullara sahip toplumsal kümelerin bulunmasıdır. Kümeleme analizi metodu kullanılmış, 15 yaş üstündeki 51 milyon kişilik nüfustan, tanımlanabilir dokuz farklı toplumsal küme ortaya çıkarılmıştır. Bu kümeler en temel verileri ve özellikleri ile aşağıda özetlenmiştir:

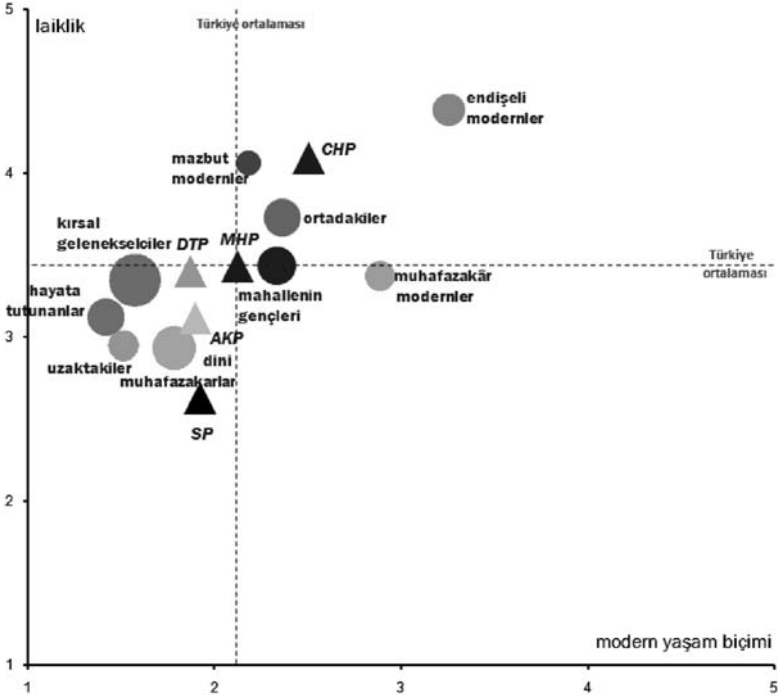
- **Endişeli Modernler (nüfusun % 10,6’sı, yaklaşık 5,5 milyon kişi):** Toplumun nispeten genç, en eğitilmiş ve en yüksek gelirli bu kümesinin en belirgin özellikleri, şeriat korkuları ve özgürlükçü tutumlarıdır.
- **Mazbut Modernler (nüfusun % 7,8’i, yaklaşık 4 milyon kişi):**Özgürlükçü ve laik olan bu kümedekiler, nispeten modern, eğitilmiş ve kentli olsalar da maddi imkanları modern yaşam biçimi takip etmelerine müsait değil, orta halli bir yaşam sürüyorlar.

¹ KONDA, Biz Kimiz? araştırmaları dizisine 2006 yılında toplumun etnik ve dini yapısını incelediği araştırdığı Biz Kimiz? Türkiye’nin Toplumsal Yapısı araştırması ile başladı.(Özet rapor için bkz: Milliyet Gazetesi , 11-17Mart 2007) Dizideki diğer bir araştırma olan Biz Kimiz? Hayat Tarzları Araştırması’nın her iki yılda bir tekrarlanması hedeflenmektedir. Bu sayede, toplumdaki değişim, hem kümelerin niteliklerinin hem de nüfustaki paylarının değişimi üzerinde zaman serileri oluşturularak daha kapsamlı olarak takip edilebilecektir. Hayat Tarzları Araştırması hakkında daha kapsamlı bilgi için: http://www.konda.com.tr/html/dosyalar/KONDA_Hayat_Tarzları_Ozet.pdf

- **Muhafazakâr Modernler (nüfusun % 8,8'i, yaklaşık 4,5 milyon kişi):**
Hem eğitim, hem gelir, hem de hayat tarzı açısından endişeli modernlere yakın olan bu kümedekiler için dinin ve muhafazakâr değerlerin önemli bir yeri var. Ülke için demokrasi istiyorlar ama aile hayatında aynı oranda özgürlükçü tutuma sahip değiller.
- **Ortakiler (nüfusun % 11,7'si, yaklaşık 6 milyon kişi):**
Bu küme tüm değerler ve demografik durum açısından, toplumun ortasında yer alıyor, siyasi açıdan da tüm partilere aynı oranda meylediyorlar.
- **Mahallenin Gençleri (nüfusun % 11,4'si, yaklaşık 6 milyon kişi):**
Neredeyse tümü 25 yaşının altında olan kümede erkeklerin ve lise öğrencilerinin veya mezunlarının ağırlığı ve değerlerinin toplum ortalamasına çok yakın olması dikkat çekiyor.
- **Dini Muhafazakârlar (nüfusun % 12,8'i, yaklaşık 6,5 milyon kişi):**
AKP'nin tabanını oluşturduğunu söyleyebileceğimiz bu en dindar kümenin hayatını esasen dini kurallar belirliyor.
- **Uzaktakiler (nüfusun % 9,4'ü, yaklaşık 4 milyon kişi):**
Bu kümedekilerin temel ortak özelliği doğu bölgelerinde doğmuş olmaları. Çoğunluğu Kürt kökenli olan bu kümedekilerin, eğitimsizlikleri, yoksullukları ve yoksunluk hissi ağır basıyor.
- **Kırsal Gelenekselciler (nüfusun % 15,8'i, yaklaşık 8 milyon kişi):**
Çoğunluğu kırsal kesimde yaşayan, yarısı çiftçi olan bu kümedekilerin hayata muhafazakâr bakışları, geleneklere dayalı. En yoksul ve eğitimsiz kümeler arasında yer alsalar da, yoksun hissetmiyorlar.

- **Hayata Tutunanlar (nüfusun % 11,7’si, yaklaşık 6 milyon kişi):** Çoğunluğu kentlerde ve köylerdeki eğitimsiz ev kadınlarından oluşan bu kümedekilerin, temel güdüsü hayatta kalmak. Ne siyasetle, başkalarının sorunlarıyla ilgilenme, ne de sosyal hayata katılma lüksleri var.

Bu kümeler ve siyasi partilerin yandaşları, laiklik ve modern yaşam biçimi olmak üzere iki eksen üzerinde aşağıdaki grafikte gösterilmiştir. İki eksen üzerinde pozisyonların gösterilmesi kümeler, birbirleri arasındaki ilişkiler ve siyasi parti yandaşlığı ile ilişkileri hakkında tek bakışta fikir vermesi açısından oldukça açıklayıcıdır.

Not: Grafikte, toplumsal kümeler nüfustaki büyüklükleri ile orantılı olarak gösterilmiştir.

4. Seçim sonuçları

Ekli tablo ve grafiklerde, 29 Mart seçim sonuçlarını değerlendirmek için yeterli bilgi ve veri vardır.

En önemli gözlem şudur: Ak Parti yerleşim yeri, seçmenin etnik kökeni, ekonomik durumu, eğitimi, her kesim ve kademedan ağırlığına oldukça yakın oranda oy alabilen tek siyasal partidir. CHP büyük merkezlerde yüzde 30'a yakın oy alabilmektedir. Bu iki gözlemdaki gelişme ve değişme, önümüzdeki dönemim temel karakterini belirleyecektir.

5. Sonuçlar nasıl değerlendirildi?

a. Partilerin değerlendirilmesi

AKP'nin görüşleri:

Başbakan Erdoğan ve diğer sözcüler, “başarıdan da başarısızlıktan da” ders çıkarmak için çalışma başlattıklarını, eksiklerini yanlışlıklarını belirleyip, “bundan sonraki sürece o şekilde girecek, yolumuza da o şekilde devam” edeceklerini, “siyasetin kalite kazanmasına” çalışacaklarını söylediler.

Erdoğan, AK Parti'nin bir kere daha “güvenoyu aldığı”; tüm Türkiye'yi kucakladıkları, farklarının 81 ilin hepsinde var olduğunu vurguladı. Değerlendirme çalışmaları raporu yayımlanmadı.

CHP’nin (Baykal’ın) görüşleri

Baykal’a göre “2004 yerel seçimlerinde %18 oy alan CHP, bu seçimde %23 almış ve oyunu 5 puan artırmıştır”. Baykal, Ak Partinin inişe geçtiğini ve bunun “önemli bir kırılmayı temsil ettiğine” inanmaktadır.

Türkiye’de AKP’nin oylarının azalması ve CHP’nin oylarının artmasıyla değişim başladığını söyleyen Baykal, az oy aldığı yerleri ayrı ayrı inceleyip yeni projeler uygulayacaklarını açıkladı.

Seçim sonuçlarının CHP’nin toplumun her kesiminin kucaklayacağı bir parti haline dönüştüğünü kanıtlandığını, parti kimliğini koruyarak yenileneceklerini ancak “çizgilerinden sapman” yollarına devam edeceklerini söyleyen Baykal, “Sil baştan yenilenme olmaz” demekle, “CHP’yi daha çağdaş, dinamik örgüt yapısına kavuşturmayı” hedeflediğini söylemektedir.

Baykal, “AKP inişe geçmiştir” ve muhalefet toparlanmaktadır. O, demokrasiye güvenin arttığına ve demokrasinin işlerliğiyle ilgili umutlarının yükseldiğine inanmaktadır.

Bu söylenenlerin sonuçlarına ait bir rapor ve haber yayımlanmadı

MHP’nin (Bahçeli’nin) görüşleri

MHP ülke genelinde oy oranını ve belediye başkanlığı sayısını yükselterek bu demokratik sınavdan güçlenerek çıkmıştır. MHP’nin iktidarın yegâne alternatifi olduğu görülmüştür.

MHP’ye verilen desteğin, teslimiyete karşı kararlı bir duruşun, toplumsal bir uyanışın ve yüksek ahlakın ifadesi olarak siyasete yansıtacağına inanmaktadır.

Diğer Partiler

Oyları yüzde 5 ve daha altında kalmış partilere ise seçim sonrası basından fazla bir ilgi yoktu. Seçim pusulasındaki diğer 13 partinin kendi açıklamalarına da pek rastlamak mümkün değildi.

Yüzde 5'e çıkarak büyük başarı kazandığı iddia edilen Saadet Partisi sadece kendi başarısından bahsetti.

Birkaç ideoloji partisi hariç diğerleri bu konu ile ilgili bir basın bülteni dahi yayınlamaya gerek duymadı.

Anavatan Partisi ile birleşmeye öncelik vereceğini söyleyen eski Meclis Başkanı Hüsamettin Cindoruk'u, eski Cumhurbaşkanı Demirel'in desteğini alarak Demokrat Parti başkanı seçildi.

b. Sivil Toplum Örgütleri

Başta ekonomi güdümlü olduğunu söyleyebileceğimiz üretici, sanayici, esnaf ve meslek gruplarının oluşturduğu örgütlerin büyük bir kısmı, siyasetçilere artık iç siyasete ara verilip ekonomik kriz ve kalkınmaya odaklanması gerektiğini vurguladılar. Açıklama yapan birkaç sendika ise ekonomiden dem vururken, seçim sonuçlarının tek parti iktidarına bir uyarı niteliği taşıdığını belirtmişlerdir. Dernekler arasından, kadınlar ise kısık bir sesle kendilerinin seçimin esas kaybedeni olduğundan dert yanmışlardır. 81 ilden sadece ikisini kadın belediye başkanlarının yöneteceğini düşünürsek çok da haksız sayılmazlar.

c. Basın

Özetle, AKP'ye uyarı, AKP'ye ders, muhalefetin İstanbul başarısı,

yayılamayan CHP, yayılan AKP, mağrur başbakan’a ceza ve ekonomik krizin faturası vb konular etrafında gelişen yorum ve yazılarda herkesin ifade ettiği ve göz ardı edilemeyecek gerçek “yüzde 85’e ulaşılan katılım oranıyla bu seçimlerde Türk Demokrasisi’nin bir basamak daha yükseldiği”dir.

6. Gelişmeleri etkileyecek gerçekler

a. Kümeler

“Olasılıklar” bölümüne girmeden, biraz önce tanıtmaya çalıştığım yaşam tarzı kümelerini hatırlatmak istiyorum.

Seçimlerin kümelenmeyi ve kümelerin temel karakterini değiştirdiğini sanmıyorum: Endişeli ya da mazbut modernler kendilerine güvenleri artmış durumda yine yerli yerinde durmaktadırlar.

Dindar muhafazakarların anlayışlarında, kısa bir zamanda değişiklik beklenemez. Belki modern muhafazakarlar, ekonomik krizin baskısıyla, devlet yönetimi anlayışlarını, yeni baştan gözden geçirme ihtiyacını duyacaklardır ama özeleştirici sayılabilecek bu değerlendirmenin tablonun cebrik işaretini değiştirecek ölçüde olmasını beklemiyorum.

Diğer kümeler, ortadakiler, uzaktakiler, tutunamayanlar ve diğerleri ekonomiden en çok etkilenecek kümelerdeki değişim belirleyici olabilir.

b. Kutuplaşma ve yeniden biçimlenmesi

1. Kutuplaşmanın Tanımı: Seçim sonrasında da, düne kadarını partilerin görmezden geldikleri önde gelen siyasal dinamik “Kutuplaşma”dır.

Kutuplaşma, toplumsal bir konunun, siyasal eğilimlere bağlı olarak, düşünülmesi, değerlendirilmesi, yandaş veya karşı olunmasıdır

Yakın geleceğin siyasal gelişmelerinin biçimlenmesinde kutuplaşma başlıca etken olacaktır.

2. Kuşku (Endişe): Bana göre kutuplaşmanın artmasının ve memleketi maceraya sürüklemesinin nedeni, Başbakanın devleti İslamcılık akımı ideolojisinin etkisinde yönetme eğilimi içinde görülmesi ve bunun yarattığı KUŞKU' dur.

AK Parti iktidara geçtiği günden beri, laikliği demokrasinin olmazsa olmaz koşulu sayanların çoğunluğu, devlete dini kuralların egemen olacağı endişesiyle yaşamaktadır. Giderek artan bu endişe ve yarattığı tedirginlik, toplum-iktidar ilişkisini gayritabiiliğe itmektedir.

3. Erdoğan' ın açıklamaları: Sayın Erdoğan çoğunlukla bu kaygıyla ilgili soruları cevaplamaktan kaçınmaktadır. "Bu dedikodular bugünün dedikodusu değildir. Cumhuriyet öncesinde de, cumhuriyet sonrasında da Türkiye'de bu hep konuşulur. Rahmetli Menderes zamanında da (Bu şeriatı getirecek) diyorlardı." demektedir.

İktidar partisi beş yıldır, bu endişeyi yok edecek değil, azaltacak bir davranış içine bile girmemiştir.

4. Çare: İktidar dışında hiç bir kurum bu kuşkuyu azaltamaz; iktidar dahil hiç bir kurum bu kuşkunun etkisi dışında kalamaz.

Kuşkunun gerçeğe dayanmaması; hatta saptırmaca, korkutmaca olması sonucunu değiştirmiyor!

5. Kaç Kişi: Yukarda tanımladığımız tamamı 5-6 milyon arasında olan

Endişeli Modernlerin yüzde 70-80’i kaygılıdır. Geliri, eğitimi, göstergeleri biraz daha az ama ortalamanın üstünde olan, Mazbut Modernler, Muhafazakar Modernler, Ortadakiler, kümelerinde olup da aynı kuşkuyu duyanları eklersek, ülkenin batıdan kopup İranlaşacağı kaygısında olanların sayısının 8-11 milyon arasında olduğunu görürüz.

6. Kuşkuluların Profili ve özelliği: Kuşkuluların tamamına yakın büyük çoğunluğu, günlük hayatlarında ve kişisel ilişkilerinde kişisel özgürlükleri benimsemişlerdir ama, siyasal özgürlükler konusunda “gerektiğinde asker müdahale edebilir” demektedirler.

Yaşam tarzları modernidir.

Türkiye’nin yüksek eğitim görmüş, meslek sahibi yetişmiş insanının, yüzde 60-70’i bu kesimin içindedir; her sokakta, her kurumda; başkentte başbakanlıkta, her ilçenin hükümet konağında vardılar.

Bu kaygıyı taşıyanlar için laiklik, cumhuriyetin ve demokrasinin olmazsa olmaz koşuludur. Laiklik için bu kesimin yapamayacağı bir şey; kabul edemeyeceği ortaklık yoktur!

Bunların dikkati başka bir yöne çekilemez; bu kuşku karşısına başka bir umut konamaz! Ekonomi ve demokrasideki gelişmeler, bu kuşkuda olanları tatmin etmez.

Siyasal hayatımızda kaos yaratan, akıl almaz hukuksal kararların çıkmasına neden olan bu kuşkudur.

Profesyonel darbeciler bu kesimin “toleransı” sayesinde rahat çalışmaktadırlar. Bu kesim, Ak Parti’nin iktidardan uzaklaşması ve aleyhine hava oluşması için, hiçbir “fedakarlıktan”

kaçınmamaktadırlar.

7. Parti ihtiyacı: Bu milyonların güvenle, “Benim partim” diyecekleri bir partinin bulunmayışı siyasal hayatımızın tehlikeli boşluğudur.

c. Lider oligarşisi

Partilerin tamamını yöneten lider oligarşisini dikkate almadan, siyasal yaşamla ilgili herhangi bir konuyu yorumlamak zorlaşmıştır.

Bu gerçeğin, yakın geleceği biçimlendirecek etken olacağı açıktır. Başka deyişle, siyasal hayatın, kurumsal kararlar yerine kişisel kararlarla yönetilmesine devam edilecektir.

d. Dinin siyasallaşması

Bir diğer husus, kutuplaşmaya bağlı ve onun sonucu olarak dinin siyasallaşmasıdır. Siyasal konulara, kutsal ve tartışılmaz öğretiyle karşı çıkılması ya da kabul edilmesi aşamasına gelinmek üzeredir.

Bu husus çatışma yolunun başlangıcıdır.

e. 2011 seçimleri

Olasılıklar üzerine düşünmeye başlarken bir hususu daha hatırlamakta yarar vardır: (21-28 ay) kadar sonra genel milletvekili seçimi yapılacaktır.

7. Konular ve sorunlar

Konular ve konular karşısında Başbakanın tavrını, son günlerde bir karikatürde resmedilmiştir. Haslet Soyöz’ün çiziminde, Erdoğan ile sorunlar arasında telcit ve mayın uyarısı açıklayıcıdır.

Haslet Soyöz, Milliyet, 28.Mayıs 2009

Sorunları tekrarlayalım:

- AB üyeliği sorunu / İnsan hakları ve demokrasi / Kıbrıs sorunu / Kürt sorunu / Yönetim reformu
- Ekonomik kriz / Enerji sorunu / Göçün yarattığı sorunlar / Ermenistan sınırı / PKK sorunu

Bu sorunlardan birinin bazen öne çıkıp ülkeyi meşgul etmesine bakılarak aralarında önem farkları bulunduğu veya birbirinden bağımsız oldukları sanılmamalıdır.

8. Olasılıklar

a. Demokraside uzlaşma

29 Mart akşamı görünen sonuçlar, yaşam tarzına karışılacağı ve devletin laiklik dışına taşınacağı kuşkusunda olanlara, demokrasi

(sandık) yoluyla, AKP'nin iktidardan uzaklaştırılabileceği umudunu ve belki cesaretini verdi.

AKP'ne destek verenler de, tabanlarına güvenle, demokrasiye bağlılıklarını sürdürdüler.

“Demokrasi” üzerinde bu yakınlaşma, gerçekte demokrasi içinde çözülebilecek konularda uzlaşmaya dönüşebilir miydi? Günler umut azalarak geçti.

Bugün yukarıda saydığımız sorunların hiç biri üstünde uzlaşma olmaz gibi görünmektedir.

b. Bulduğumuz kavşak

Ben yakın geleceği, Başbakan Tayyip Erdoğan'ın kararlarının belirleyeceği kanısındayım.

AKP incelemelerini bitirip yeni politikasını açıklamadı.

Bence Erdoğan, üç yola açılan bir kavşakta bulunuyor:

1. Reformcu Politikalar Dönüş: 2002 sonrasında olduğu gibi reformcu politikaları öne çıkarır, kimin ne dediğine bakmaksızın AB, Kıbrıs, Kürt sorunu, ekonomi, mali politikalar, yönetim alanlarında reformlara girer ve sürdürür. Yeni anayasa.

2. Seçimi 2011'i hedeflemek: Reform yolu bir kenara bırakılır veya reformlar ve AB görüşmeleri sürdürülüyor havası, görüntüsü korunurken, seçimlere yararlı günlük politikalarla 2011 beklenir.

3. İslamcılık akımına dönüş: MHP ve doğduğu parti Saadet Partisinin, önemsiz artışları gözde büyütülerek, Milliyetçi ve siyasal-

laşma sürecine giren dinsel politikalara önem verildiği gösterilir; demagojik söylem öne çıkarılır.

Bu yollardan birincisinin riski az, uygulaması zor; üçüncüsünün riski çok yüksek, uygulamaya geçiş kolay; ikincisinin riski yüksek, uygulanması orta zorluktadır.

c. Hangi yol

Henüz AKP’nin oluşmuş bir niyeti görülüyor. Gerçekte birinci yolu yönetmek için Ak Parti’nin yeterli kapasiteye sahip olmadığı görülüyor. Niyeti ve iradesinin de olduğu ve olabileceği tartışılabilir.

Diğer taraftan, birinci yol, iktidar dışında çağdaş demokrat bir partinin varlığını gerektirir. Böyle bir parti yoktur.

CHP’nin çağdaş demokrat bir parti niteliğine kavuşmasının önünde yapısal engeller vardır.

MHP’nin de değişmesi beklenmemelidir.

DYP, ANAP ve SP gibi eski dönem partileri, bugün ihtiyaç duyulan çağdaş demokrat partiye dönüşme kararlılığı içinde oldukları belirli değildir.

d. AKP'nin seçimi

Henüz AK Parti’nin önümüzdeki dönem için hedefi belirlenmiş ve açıklanmış değil.

Benim gördüğüm ve değerlendirdiğim veriler, AKP’nin ikinci yola girmek üzere olduğudur.

Gerçekte 2007 seçiminden sonra, Ak Parti'nin birinci yolu, reformcu politikaya dönüş yolunu seçmesi gerekirdi, her şey hazırды. Birinci yol, iktidar dışında çağdaş demokrat bir partinin varlığını gerektirir. Böyle bir parti olmadığı gibi, iktidar muhalefetin halkı etkilemeyen çıkışlarından anlaşılmaz biçimde ürkütü, bir türlü o yola giremedi!

Özetle, iktidar partisinin 2011 seçimini hedefleyeceği beklenmektedir. Bu hedefin ülkeyi, 1969 sonrasında örneği görülen uzun istikrarsız bir döneme taşıma potansiyeli vardır.

Aşağıdaki tablo bu istikrarsızlığın boyutunu göstermeye ve anlamaya yeterlidir.

1969-2002 Arası Hükümet Sayıları ve Süreleri	Dönemin Yıl Aralığı	Hükümet Sayısı	Bir Hükümetin Ortalama Görev Süresi	Dönemin Toplam Süresi	
			Ay	Yıl	Ay
12 Eylül öncesi	1969-1980	13	10	10	10
12 Eylül Askeri Dönem	1980-1983	1	39	3	3
1983 İlk Seçim Sonrası Dönem	1983-1987	1	48	4	0
1987 sonrası	1987-2002	13	14	14	11
Toplam	1969-2002	28	14	33	0

9. Sonuç

Bence, 2009 yerel seçimleri istikrarsızlığın kapısını açmıştır. AKP'nin, reformları ve AB görüşmeleri sürdürülüyor görüntüsü içinde seçimlere yararlı günlük politikalarla 2011 beklenme yoluna girmesi, bu kapının açılmasını kolaylaştırmaktadır.

İstikrarsızlık başlarsa, 1971 de başlayan dönemden çok daha acı ve yıkıcı olaylarla karşılaşılacaktır.

Çare, eski dönem partileri yok sayılarak, çağdaş demokrat partinin kurulmasıdır.

Yerel Seçimlerin ardından – Türkiye’de siyasi kültür

Partiler	2004	2007	2009
	İGM	MV	İGM
AKP	41,7	46,6	38,8
CHP	18,2	20,9	23,1
MHP	10,5	14,3	16,1
DTP	5,2	5,2	5,6
SP	4,0	2,3	5,2
DP	10,0	5,4	3,7
Diğer P	10,4	5,3	7,5
Toplam	100,0	100,0	100,0

29 Martla Geçen Seçimler Yüzde Farklar			
	Partiler	İGM	MV
		2004	2007
1	AKP	-2,9	-7,8
2	CHP	4,9	2,2
3	MHP	5,6	1,8
4	DTP	0,4	0,4
5	SP	1,2	2,9
6	DP	-6,3	-1,7
8	Diğer P	-2,9	2,2
9	Toplam	0,0	0,0

Secim	Seçmen	Kullanılan Oy	Kul. %
2002 Milletvekili S.	41.292	32.653	79,1
2004 İl Genel Meclisi S.	43.553	33.211	76,3
2007 Milletvekili S.	42.571	35.828	84,2
2009 İl Genel Meclisi S.	48.033	40.835	85,0

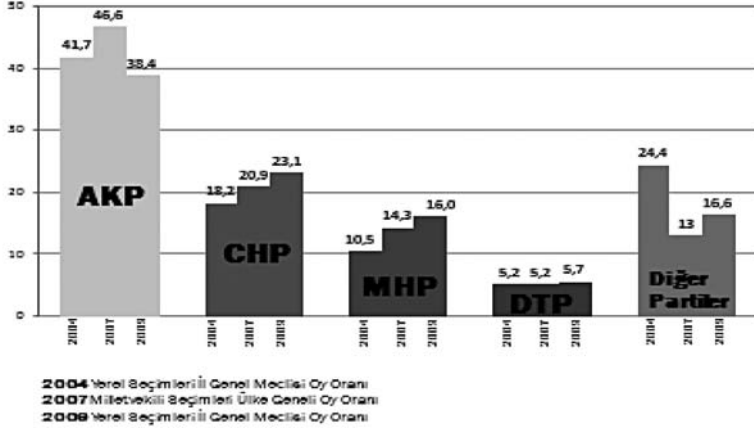
Bölge Adı	AKP	AKP
	2007 MV	2009 İGM
İstanbul	45,2	40,3
Batı Marmara	32,7	31,2
Ege	37,1	33,1
Doğu Marmara	50,0	41,8
Batı Anadolu	52,7	43,5
Akdeniz	39,1	33,3
Orta Anadolu	59,1	44,6
Batı Karadeniz	51,6	43,7
Doğu Karadeniz	53,9	43,8
Kuzeydoğu Anadolu	57,2	39,8
Ortadoğu Anadolu	55,4	39,3
Güneydoğu Anadolu	51,8	39,3
Türkiye	46,6	38,8

Bölge Adı	CHP	CHP
	2007 MV	2009 İGM
İstanbul	27,0	33,4
Batı Marmara	30,0	32,9
Ege	26,6	33,0
Doğu Marmara	18,0	19,8
Batı Anadolu	21,9	22,7
Akdeniz	23,0	23,2
Orta Anadolu	12,7	11,5
Batı Karadeniz	19,3	18,2
Doğu Karadeniz	14,7	16,7
Kuzeydoğu Anadolu	9,8	7,2
Ortadoğu Anadolu	9,0	7,1
Güneydoğu Anadolu	8,5	8,9
Türkiye	20,9	23,1

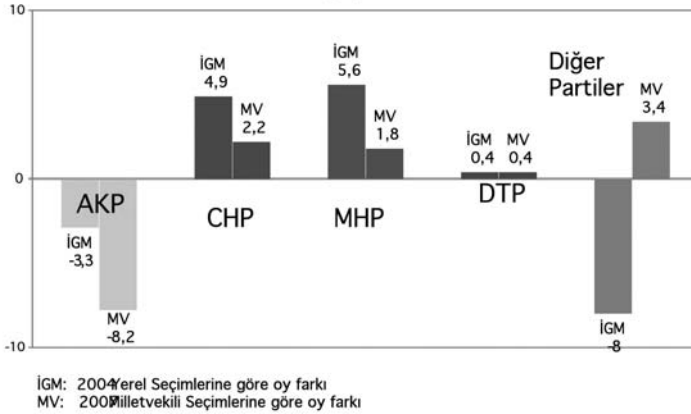
Kesim	Seçmen Sayısı	Geçerli Oy Sayısı	Geçerli Oyun Yüzdesi
	Milyon		
3 İl toplamı	14,8	12,0	30,2
Diğer 78 İl toplamı	33,2	27,9	69,9
Ülke Toplamı	48,0	39,9	100,1

AKP, CHP, MHP Oyları Dağılımı Karakteri	
İl Genel Meclis seçiminde	
Ak Parti her ilde	
CHP ise, 81 ilin 31'inde	
	yüzde 20'nin üstünde oy almıştır.
İlçe belediye seçimlerinde,	
Ak Parti 957 ilçenin sadece 12'sinde;	
CHP 431 ilçede, MHP 288 ilçede	
	yüzde 10'un altında oy almıştır.
Ak Parti 1 ilçede	
CHP 216 ilçede	
MHP 133 ilçede	
	yüzde (1'in) altında oy almıştır.

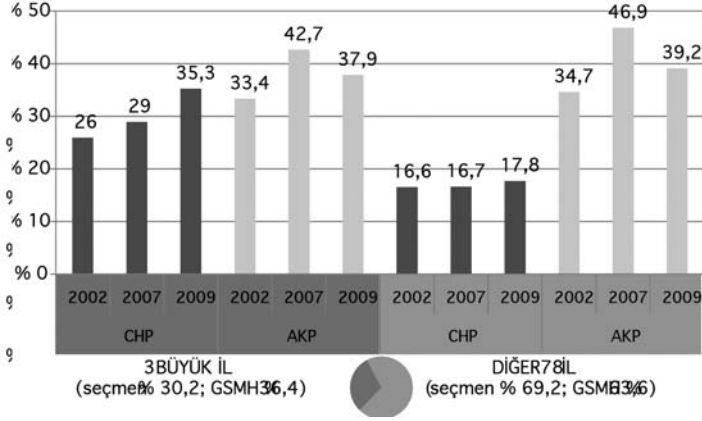
Seçim Sonuçları / Genel Görünüm

Seçim Sonuçları / Son Seçimde Oy yüzdelerinde Değişiklik

Seçim Sonuçları /3 Büyük İl ve Diğerleri...

İllerde Seçmen Sayılarına Göre Parti Oy Oranları

